

AVTOBUSLARDA YO‘LOVCHILAR TASHISHNI TASHKIL ETISH

Assistentlar: **Axunov Javlon Abdujalilovich,**

Tojiboyev Sherali Imomali o‘g‘li

Farg‘ona politexnika instituti

***Annotatsiya:** Avtobusda yo‘lovchilar va bagajni tashish avtomobil transportida yo‘lovchilar va bagajni tashish qoidalariga va boshqa qonun hujjatlariga rioya qilgan holda amalga oshiriladi.*

***Kalit so‘zlar:** avtobus, yo‘lovchi, yo‘nalish, tashish, tender, kontrakt, bekat.*

Yo‘lovchilarni muntazam (yo‘nalishli) tashish yo‘nalishlari mulkchilik shakllaridan qati nazar tashuvchilar o‘rtasida tender asosida joylashtiriladi.

Yo‘lovchilarni muntazam (yo‘nalishli) tashish yo‘nalishlarida ishlash huquqiga yo‘lovchilar tashishni tashkil etish bo‘yicha hududiy komissiya yoxud boshqa vakolatli organ bilan tender kontrakta tuzgan tashuvchi ega bo‘ladi.

Yo‘lovchilarni muntazam (yo‘nalishli) tashish yo‘nalishlarida tender kontrakti tuzmasdan ishlashga yo‘l qo‘yilmaydi.

Avtobuslarda yo‘lovchi tashish tashkilotchilari (avtokorxonalar rahbarlari, yakka tartibdagi tadbirkorlar) avtomobilda tashishlari sohasida kasb vakolati tugrisida O‘zbekiston avtomobil va daryo transporti agentligi tomonidan belgilangan tartibda berilgan tegishli guvohnomaga ega bo‘lishlari kerak.

Shaharlararo-viloyatlararo va xalqaro yo‘nalishlar haydovchilarining yo‘l qo‘yiladigan boshqarish, tanaffuslar, har kunlik va haftalik dam olish vaqti xalqaro normalarga muvofiq belgilanadi.

Avtobuslarda yo‘lovchilar tashish jadvali avtotashuvchi tomonidan yo‘nalishlarning ayrim bosqichlarida normativ tezliklar asosida, ushbu tezliklar yo‘l

harakati qoidalarida, yo‘l belgilarida ruxsat berilgan tezlikka muvofik bo‘lishi sharti bilan tuzilishi kerak.

Shahar va shahar atrofidagi yo‘nalishlarda yo‘lovchilar tashishda avtobusdagi yo‘lovchilar soni avtobuslarning to‘liq sig‘imidan ortiq bo‘lmasligi, shaharlararo, tog‘, sayohat-ekskursiya yo‘nalishlarida, bolalarni tashishda va bir martalik tashishlarda esa - o‘tirish uchun belgilangan joylar sonidan ortiq bo‘lmasligi kerak.

Shaharlararo-viloyatlararo va xalqaro yo‘nalishlarda ishlash uchun faqat bagaj bo‘limlari mavjud bo‘lgan avtobuslarga qo‘yiladi.

Haydovchining avtobusni boshqarish vaqti 9 soatdan ortiq bo‘lganda yoki yo‘nalish uzoqligi 400 km va undan ortiqni tashkil etganda avtobusda yo‘lovchilar tashishni tashkil etishda avtomobilda haydovchining dam olishi uchun joy jihozlanishi va qatnovga ikki haydovchi yuborilishi kerak.

Shaharlararo-viloyatlararo va xalqaro yo‘nalishlarda 400 km va undan uzoq yo‘nalishlarda avtobusda yo‘lovchilar tashishni bir haydovchi bilan, shuningdek tungi qatnovlarni tashkil etish taqiqlanadi, tender kontraktida boshqacha hol nazarda tutilmagan bo‘lsa.

Shaharlararo-viloyatlararo va xalqaro yo‘nalishlarda, sayohat-ekskursiya yo‘nalishlarida avtobuslar harakati jadvalida avtobusni har 1,5 soat boshqarishdan keyin haydovchining kamida 15 minut yoxud 4,5 soat boshqarishdan keyin 45 minut dam olishi majburiy tartibda nazarda tutiladi.

Avtobus haydovchisi nazorat punktlarida (avtovokzallar, avtostansilar, nozimlik punktlari), harakat jadvalida nazarda tutilgan hollarda, chipta-hisobga olish varaqasida kelgan va junab ketgan vaqti tug‘risida belgi qo‘ydirishi kerak.

Avtobusda harakat xavfsizligiga xavf tug‘diruvchi noozliklar paydo bulganda, shuningdek haydovchi o‘zini yomon his etganda avtobus harakati darhol to‘xtatilishi kerak. Bu haqda eng yaqin avtovokzal (avtostansiya) nozimiga yoxud avtobus yoki haydovchini almashtirishi, tashishning bajarilishini ta‘minlash choralarini ko‘rishi majburiy bo‘lgan tashuvchiga xabar qilinadi.

Muntazam xalqaro avtobus yo‘nalishi hujjatlari yo‘nalish hududlari orqali o‘tadigan davlat vakolatli organlarida hamda tashuvchilarda bir nusxadan saqlash uchun yetarli bo‘lgan nusxalarda tuziladi.

Yo‘nalish hujjatlari zaruriyatga ko‘ra, yo‘lovchi oqimlarini o‘rganish asosida, harakat sxemasi va avtobuslarning texnik tavsifi o‘zgarganda qayta ko‘rib chiqiladi va tasdiqlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdulkhalilovich, I. I., & Abdujalilovich, J. A. (2020). Description Of Vehicle Operating Conditions And Their Impact On The Technical Condition Of Vehicles. *The American Journal of Applied sciences*, 2(10), 37-40.
2. Abdujalilovich, A. J. (2022). Analysis of road accidents involving children that occurred in fergana region. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 3(09), 57-62.
3. Axunov, J. A. (2022). Analysis of young pedestrian speed. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(4), 1-3.
4. Abdujalilovich, A. J. (2022). Analysis of the speed of children of the 46th kindergarten on margilanskaya street. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 5, 9-11.
5. Axunov, J. A. (2022). Ta‘lim muassasalari joylashgan ko‘chalarda bolalarning harakat miqdorini o‘zgarishi. *Academic research in educational sciences*, 3(4), 525-529.
6. Axunov, J. A. (2021). Piyodani urib yuborish bilan bog‘liq ytlarni tadqiq qilishni takomillashtirish. *Academic research in educational sciences*, 2(11), 1020-1026.
7. Choriyev, X., & Axunov, J. (2022). Шаҳар йўловчи автомобиль транспорти тизимининг хизмат кўрсатиш сифатини таъминлаш жараёнининг функционал моделини ишлаб чиқиш (тошшаҳартрансхизмат аж таркибидаги автобус йўналишлари мисолида). *Journal of Integrated Education and Research*, 1(1), 440-453.
8. Axunov Javlon Abdujalilovich, & Mamadaliyev Nurillo Ibroximjon o‘g‘li. (2023). Methodology for Modeling the Efficiency of the Implementation of Objects to Improve the Transport Network of Tashkent City. *Texas Journal of Engineering and Technology*, 20, 23–26.